

Mijlpaalarrest

Rob Hamerslag (62) kijkt terug op Mosa

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaten van toen.

'Door het arrest zat de staat gebakken aan een nieuw schorsingscriterium'

Jan Pieter Nepveu
journalist

Bijna verscholen tussen stapels dossiers staan de bloemen en gelukwensen voor Rob Hamerslag na de uitreiking van de Amsterdamse Dekenprijs. Dertig jaar heeft hij geijverd voor vakwerk in vreemdelingenzaken. De Amsterdamse deken roemt de hardnekkigheid én het 'fingerspitzengefühl' waarmee hij ook de zaak van Mosa tot een goed einde heeft gebracht. Hamerslag en de zijnen hadden in 1984 nog maar enkele maanden hun kantoor, toen de zaak ging spelen.

'Destijds werd ik weken achter elkaar iedere avond op vrijdag gebeld dat er weer een stuk of vijf Irakezen van Koerdische komaf op Schiphol waren gearriveerd. Dat is een aantal waar je vandaag de dag je schouders over ophaalt, maar toen raakte men redelijk in paniek. Ze ontdoken de dienstplicht. Mosa was één van hen.

Mosa moest Nederland uit. Van die beschikking kon je herziening vragen. De vraag was of Mosa die herzieningsprocedure te lande mocht afwachten. De gang naar de bestuursrechter was wettelijk uitgesloten, omdat in die tijd de Raad van State visioenen had

bedolven te zullen worden onder verzoeken om schorsende werking. Als nergens in de wet staat waar je kunt ageren, dan krijg je het fenomeen dat iedereen zich wendt tot de civiele rechter in kort geding.

De civiele rechter wist niet hoe hij moest bepalen wie er mochten blijven. Dat heeft er toe geleid dat de Tweede Kamer het criterium "tussen redelijk denkende mensen..." heeft opgesteld, eigenlijk een volstrekt onwerkbaar criterium en niemand begreep meer wat de bedoeling was.

Na het geding van Mosa bij de president in Amsterdam, stonden naar het idee van de staat de sluisen open. Wij hadden een moment van euforie, maar binnen twee maanden was dat over. De staat was in paniek geraakt en stond in spoedappèl te schreeuwen bij het Hof Amsterdam. Het hof is weer op het oude schorsingscriterium gaan zitten, dat de staatssecretaris in redelijkheid tot het oordeel heeft kunnen komen dat...

Daarvan zijn wij in cassatie gegaan. Men wilde snel duidelijkheid omdat in het land zeventien presidenten zaten te rommelen. Binnen zeven maanden heeft de Hoge Raad toen het arrest van het hof vernietigd. Ik denk dat het een van de snelste zaken ooit is geweest.

Het schorsingscriterium werd strenger omdat duidelijk was dat door het niet volledig afdraaien van de herzieningsprocedure, asielzoekers verstoken bleven van een aantal wezenlijke instanties in de procedure. Achteraf heeft de toenmalige landsadvocaat voor vreemdelingenrecht gezegd dat de staat beter niet in spoedappèl had kunnen gaan. Want door zo te ageren is de schade veel groter geworden. Door de uitspraak van de Hoge Raad zat de Staat nu gebakken aan een nieuw schorsingscriterium.

Op zichzelf is het natuurlijk leuk dat dit arrest op mijn naam staat maar het is niet zo dat ik er veel aan denk. Mosa is uiteindelijk als vluchteling toegelaten. Hij wist dat hij qua naam de bekendste vluchteling in Nederland was. Over hem is ook geschreven maar natuurlijk niet zoals over Gümüs. Dat was een totaal andere zaak. Inhoudelijk was Mosa veel en veel belangrijker.'

De kern van Mosa

HR 22 juni 1984, NJ 1985/82

De Hoge Raad stelde het beleidscriterium voor schorsende werking in asielzaken scherp en maakte onderscheid tussen twee typen marginale toetsing: a. nagaan of het bestuursorgaan in redelijkheid tot het oordeel heeft kunnen komen dat... (etc.); b. nagaan of er tussen redelijk denkende mensen geen twijfel over kan bestaan dat... (enz). Maatstaf b is strenger en had, gezien de bewoordingen van de beleidsregel die aan de orde was, toegepast moeten worden. Voor de vraag of de staatssecretaris, door de vreemdeling niet toe te staan de beslissing op zijn herzieningsverzoek hier te lande af te wachten, onrechtmatig jegens hem handelt, is dus beslissend of tussen redelijk denkende mensen er geen twijfel over kan bestaan dat de vreemdeling zich, objectief beschouwd, niet in een vluchtsituatie bevindt.